СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 217. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 17-го вересня 1940. No. 217. Jersey City, N. J., Tuesday, September 17, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОНҐРЕС УХВАЛЮЄ ЗАКОН ПРО ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ

ГРАНИЦІ ВІКУ: 21 И 35 ЛІТ.

ВАШИНҐТОН. — У суботу конґрес закінчив довгу боротьбу за примусову військову службу, ухвалюючи поважною більшістю закон Берка й Водсворта, що є першим законом в історії Злучених Держав, що заводить таку військову службу підчас мира.

При остаточному голосуванні в сенаті за закон заявилося 47 голосів, проти 25. У палаті послів за закон були 232 голоси, проти 25. Закон негайно вислано до Білого Дому для підпису президента. На загал закон попирали демократи, а републиканці лише до певного ступня: на кожних два, що попирали, був один проти нього; противники видимо оглядалися на наближаючіся вибори.

Закон встановляє роки 21 й 35 як межі військової служби. Закон уможливляє покликання 800,000, як першого контингенту рекрутів уже з 15. листопаду.

Президент Рузвелт очевидно підпише закон, але він уперед зажадав ухвалення грошей на кошти удержання цеї армії в першому році. За його обчисленнями для цього треба 1 біліона 600 міліонів долярів.

СМЕРТЬ ПРЕДСІДНИКА ПАЛАТИ ПОСЛІВ КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — У фльотному шпиталі помер тут у неділю над ранком Вилієм Бенкгед, предсідник палати послів американського конґресу.

Бенкгед помер на недугу серця у 66. році життя. Його похорон відбудеться на кошт держави. По відправах у столиці його тіло буде відіслане до його рідного стейту Алабама.... Він усе брав живу участь в американській політиці. Був предсідником палати послів від 1934. року.

Його дочка — відома фільмова зірка Телула Бенкгед.

МОБІЛІЗУЮТЬ НАЦІОНАЛЬНУ ҐВАРДІЮ ДЛЯ ФЕДЕРАЛЬНОЇ СЛУЖБИ.

ВАШИНҐТОН. — З цим понеділком федеральний уряд покликав до федеральної служби 60,500 жовнірів національної ґвардії.

Цей перший контингент походить з 26 стейтів. До 1. січня федеральний уряд покличе з національної ґвардії міліон жовнірів.

РУЗВЕЛТОВА АТАКУЄ ҐАЗЕТЯРСЬКУ ҐІЛЬДУ ЗА СПРОТИВ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.

НЮ ЙОРК. — У біжучому числі часопису „Гилд Репортер", органі „Американської Ґаґетярської Ґілди" поміщено письмо пані Рузвелтової, жени президента, з критикою цеї організації за спротив проти військової служби.

Пані Рузвелтова критикує теж Американський Конґрес Молоді за його поверховне становище до всіх суцьних справ краю. Пані Рузвелтова признає, що вона піддержувала обі організації своєю участю в організації й приявністю на їх конвенціях, чи конґресах.

ВИЛКІ ВИНУЄ РУЗВЕЛТА ЗА МІНХЕНСЬКИЙ ПАКТ.

РОК АЙЛЕНД (Илинойс). — У своїй кандидатській промові републиканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, Вендел Вилкі, заявив, що президент Рузвелт поносить принаймні частинну відповідальність за мінхенський пакт та що Рузвелт є головним виновником заломання демократичних країн у боротьбі з націстичною Німеччиною. Вилкі каже, що Рузвелт телефонував Німеччині й Італії продати чехів у неволю.

СКАЛІЗ ЗАСУДЖЕНИЙ.

НЮ ЙОРК.— По 15-годиниих нарадах лава присяжних суддів у місцевому карному суді признала Джорджа Скаліза, бувшого голову юнії будівляних робітників, винуватим спроневірення й фалшування. На основі цього присуду присяжних обвинуваченому грозить кара вязниці до 5 літ.

ДОМАГАЮТЬСЯ „ЧИСТКИ" РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ У ШІКАҐО.

ШІКАҐО. — Ґрупи бизнесменів і публичних урядників почали загальну кампанію за очищення робітничих юній цього міста з рекетірів.

Власники домів домагаються від юнії викинення з уряду юнії усіх людей звязаних з рекетіром Скалізом, що його поставлено на суд у Ню Йорку. На чолі рекету стоять Френк Ніті й Дені Стентон. Кампанію звязує цих рекетірів з посадником міста Келі.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗА ВИКИНЕННЯ КОМУНІСТІВ.

НЮ ЙОРК. — Вилієм Ґрін, предсідник Американської Федерації Праці, заявився за те, щоби з усіх юній звязаних з Федерацією, викинути комуністів. Ґрін склав цю заяву на конвенції юнії портерів спальних залізничих вагонів.

РЕЙБЕРН БУДЕ ВИБРАНИЙ ПРЕДСІДНИКОМ КОНҐРЕСОВОЇ ПАЛАТИ ПОСЛІВ

ВАШИНҐТОН. — Внаслідок смерти Бенкгеда, предсідника конґресової палати послів, конґрес відай не розійдеться на вакації цього тижня, бо похорон забере конґресменам три дні. Наступником Бенкгеда буде відай вибраний конґресмен Сем Рейберн з Тексасу.

Конґресовий субкомітет палати послів почав уже свої праці над розслідом фінансування нової американської армії, що її ухвалено під конець минулого тижня.

СМЕРТЬ ВИЗНАЧНОГО РЕПУБЛИКАНЦЯ, ҐЛЕНА ФРЕНКА

ҐРІНФІЛ (Вискансин). — У автомобілевім випадку згинув тут д-р Ґлен Френк, бувший президент Вискансього університету й предсідник програмового комітету Републиканської Партії. Він кандидував тепер на номінацію на становище конґресового сенатора зо стейту Вискансин.

Ґлен Френк був відомий довгі роки за свої погляди про так зване поступове виховання.

РЕЄСТРАЦІЯ ЧУЖИНЦІВ ПОСТУПАЄ СКОРО ВПЕРЕД

ВАШИНҐТОН. — Департамент чужинецької реєстрації при департаменті судівництва дістав до 12. вересня 612,223 вповні виповнені форми реєстрації неґромадян.

З огляду на те, що уряд дістає кожного дня пересічно по 47,000 виповнених бляикетів, він уважає поступ реєстрації за дуже вдоволяючий.

КОМІТЕТ ДАЄСА РОЗСЛІДЖУЄ ВИБУХ ФАБРИКИ ПОРОХУ

КЕНВИЛ (Ню Джерзі). — Комітет Даєса вислав сюди свого спеціяльного розслідника на слідство над причинами вибуху фабрики пороху підприємства „Геркюлес Павдер Ко.", що потягнув за собою смерть 47 осіб. Розслідник забрав від заряду підприємства спис робітників, що не є американськими громадянами.

БРИТІЙЦІ ЗНИЩИЛИ НАД ЛОНДОНОМ 175 НІМЕЦЬКИХ ЛІТАКІВ В ОДНІМ ДНІ

В летунськім наступі німців на Лондон, з неділі на понеділок, взяло участь від 350 до 400 літаків, з чого британці зістрілили 175 літаків, згідно з тим, що подає офіційне британське звідомлення. З описів кореспондентів-очевидців виходить, що пострілені німецькі літаки та летуни спадали таки в самій середині міста. Деякі з летунів були ще живі, головно ті, що злітали з легкопадами. Звідомлення подають, що знову бомбардовано теж і королівську палату, Бокінґгем Пелес, але там не було ні короля, ні королеви.

ЗАВЗЯЛИСЬ НА КОРОЛЯ І ПАРЛЯМЕНТ

Американські кореспонденти подають, що лондонці переконані, що німецькі летуни змагають тепер на всі способи знищити королівську палату і вбити короля і королеву, а зокрема хочуть знищити британський парлямент. У звязку з тим останнім тепер держиться в тайні, коли саме парлямент радить.

НАРІД НЕ СЛАБНЕ

Далі підкреслюють кореспонденти знову те, що не зважаючи на постійнін німецькі налети і бомбардування, ніде не видно, щоб нарід упадав на дусі й слабнув. Навпаки видається, що британська оборона стає з кожним днем сильнішою.

СПАСЛИ СЛАВНУ ЦЕРКВУ

Чотири дні і чотири ночі відкопувала громадка людей, готових на смерть, німецьку бомбу, що важила одну тону, а була часова, себто мала вибухнути по упливі якогось часу. Її відкопано заки вибухла. А була вона перед самою катедрою св. Павла. І очевидно, булаб її цілковито знищила, якби була вибухла.

НІМЦІ ПРО СВОЄ БОМБАРДУВАННЯ

БЕРЛІН. — Німецька преса далі пише, що Лондон жде судьба Варшави і Ротердаму. Каже, що минулого тижня скинено на Лондон 2,200 тон бомб, себто понад два міліони кільограмів бомб.

ЖЕРТВА ВИБУХУ В ФАБРИЦІ ПОРОХУ.

Жертви вибуху фабрики пороху підприємства „Геркюлес Павдер Ко." привозять до шпиталя в Довері. Священика візвано до шпиталя, бо багато жертв вибуху безнадійно покалічені й помирають зараз по привезені до шпиталя.

НОВОБРАНЦІ ЗО ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ В СОВЕТСЬКІЙ АРМІЇ

МОСКВА. — Покликано до військової служби два річники, 19 і 20 року. Совєтська преса підкреслює, що таким чином перший раз Червона Армія дістане новобранців з недавно занятих західньо-українських і білоруських земель. Заразом зазначує, що совєтські вояки мусять бути готові кожної хвилини до оборони Совєтів, бо теперішня війна може спричинити ріжні комплікації.

ПРОТИ АНҐЛІЇ И ФРАНЦІЇ.

МОСКВА. — Орґан совєтської фльоти далі виступає проти „британсько-французьких імперіялістів", що хотіли втягнути Совєти в війну, що їм одначе не вдалося „завдяки мудрій політиці Сталіна".

ІТАЛІЙСЬКА АРМІЯ НА ТЕРИТОРІЇ ЄГИПТУ.

РИМ. — Подано офіційно до відома, що розпочалася военна кампанія, звернена проти Єгипту. Замітне те, що та кампанія зачалась властиво вже минулого четверга, як це проголошено в американській пресі, але офіційно проголошено це в Італії доперва минулої неділі. Кажуть, що маршал Ґраціяні наступає на Єгипет з армією, в силі яких 300,000 вояків. Король Фараук видав відозву до магометанського світу з благанням молитись за мир.

ЗГАДУЮТЬ ПОЛЬСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

ЛОНДОН. — Американські кореспонденти, доносячи про бомбардування британцями Антверпії й прибережних французьких міст, подають, що в тих бомбардуваннях брали участь польські летуни. Це мають бути члени двох польських летунських ескадр, що мали дістатись по французькій прогрі до Анґлії.

ЗНИШИЛИ 2,158 НІМЕЦЬКИХ ЛІТАКІВ.

ЛОНДОН. — Таке подає офіційне британське звідомлення. Воно відноситься до неділі, дня 1. вересня б. р.

73 АЛЯРМІВ ОСТЕРІГАЮЧИХ ПЕРЕД ВОРОЖИМИ ЛІТАКАМИ.

ЛОНДОН. — Стільки мала їх столиця Анґлії, почавши від дня 24. червня до 15. вересня. Таке оголошує міністерство летунства.

ЛОНДОН. — Є вже стільки жертв німецьких бомбардувань, що тяжко примістити бездомних людей, що тепер завалюють собеї, щоб переспатись і охоронитись перед новим бомбардуванням. Уряд дозволяє теж забирати ті мешкання, головно багатирів, що стоять пусткою і там приміщувати бездомних.

ЕСПАНІЯ ЗГОЛОШУЄ СВОЇ ПРЕТЕНСІЇ.

БЕРЛІН. — З того, що Еспанія не бере активної участи в теперішній війні, не виходить, що вона не зацікавлена нею. Навпаки, Еспанія відчуває свою місію і знає своє місце в тій новій Европі, яка повстає. Таке заявив Рамон Серно Сунер, еспанський міністер, що їде до Берліна зо спеціяльною місією. З інтервю, яке він дав націстівській ґазеті, виходить, що Еспанія готова в відповіднім моменті вступити в війну по стороні Німеччини й Італії. Друга сторона, себто Анґлія, є для еспанського міністра тою, яка Еспанії „ніколи не розуміла" й яка бажала бути в приязни з нею тільки на основі „пониження Еспанії". Далі з тої розмови виходилоб, що Еспанія генерала Франка хотілаб дістати „назад те, що колись належало до еспанської імперії".

БЛУМ ІНТЕРНОВАНИЙ.

ВІШІ. — Доносять, що на приказ суду, що шукає за „виновниками війни і французької трагедії", інтерновано бувшого французького премієра Леона Блюма, що мав бути одним з тих, що „занедбали оборону краю". Блюм відомий з формування т. зв. Людового Фронду в Франції й своїх симпатій до Совєтів. Американські кореспонденти зачисляють його до типу „жидівських інтелектуалів". Блюм має 68 років. Був проти договору в Мюнхен, аґітував за розброєнням і замиренням, себто належав до пацифістів.

ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ БЕРЛІН ЕКОНОМІЧНИМ ЦЕНТРОМ.

КЕЛЬН (Німеччина). — Німецька марка, підперта трудом 85 міліонів німців, стане передовою світовою валютою. А Берлін буде центром для кліринґу. Золото буде задержане, якщо ті, що його нагромадили (себто Злучені Держави!) пустять його в рух, себто дадуть його до диспозиції Нової Европи, яка мусить звільнитись від економічного британського верховодства. Таке заявив на ярмарку в Кельн д-р Фрідріх Ляндфрід, державний секретар міністерства економії німецької держави. Очевидно, що щоб таке могло статись, требаб Німеччині спершу виграти війну. Та це для націстівського міністра самозрозуміле й таке певне, що про це йому і згадувати не треба..

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class-Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ОБРІХУВАЛИ СВІТ

Відома річ, що заграничні кореспонденти, що їх впускали до себе Совети, не могли там ніколи довго оставати, коли хотіли бути хоч трохи чесними і писати деяку правду про те, що бачили і чули. Всі вони, як відомо, мусіли скорше чи пізніше покидати советську територію. Залишились довше хіба тільки такі, що танцювали під советську музику. На ту обставину звертали увагу многі чесні американські й світові журналісти, що писали про Совети, будучи вже поза межами СССР. Але завжди було певне число таких, що оставали в Советах і своїми дописами вносили баламуту в ту правду, яку розкривали ті, що писали, опинившись поза советськими границями. Завдяки тій баламуті розпаношилось в ріжних европейських краях, а зокрема в Америці, справжнє советофільство, підпиране т. зв. ліберальними колами, а поза ними ще й ріжними советськими аґентами і советським золотом. Усе те нам добре відоме. Ак і добре знана нам та страшна шкода, яку заподіювано таким чином Україні й її визвольній боротьбі. Бо це з Москви була постійно поширювана леґенда про „гітлерівську Україну", а пускали її в світ теж і ті кореспонденти, що їх Москва толерувала. З Москви, як знаємо, йшло постійне заперечування страшного голоду в Україні. І воно теж було підпиране ріжними „визначними" кореспондентами, включно до відомого Дюрантія, що то затроював Америку своїми советофільськими дописами яких 15 чи більше років, надсилаючи їх до найбільшої американської ґазети „Ди Ню Йорк Таймс". Не помагали, як знаємо, ніякі наші протести, чи інші. Не ті мали рацію, що писали правду про Совети, а перемагала брехня. Перемагало те, що було висилане кореспондентами з Москви. І дуже можливо, що булоб це тягнулося далі, якби не та обставина, що Сталін заключив союз з Гітлером, та що кореспондентам тепер тяжко написати з Москви щонебудь таке, що моглоб шкодити Німеччині. Доперва ця подія довела до того, що зачинає появлятись вже й дещо правди про Совети там, де досі царювала сама неправда, сама отверта чи замаскована оборона Советів.

Ті речі треба памятати і всюди їх видвигати, що многі „славні" кореспонденти могли були вдержуватись в Советах тільки коштом замовчування правдивого стану, в якому Совети находились. Завдяки тому обріхуванню, так мало міг світ довідатись про ті пекельні муки, які пережив український нарід під Москвою. Ми все те знали, але не знав цього широкий світ, не знали цього многі люди і в Америці. Ось тому треба тепер використати те, що хоч пізно, але всетаки виходить на яв дещо правди про советське пекло. Це дуже важне в тій хвилині, бо ще є такі кола, що далі думають про можливість співжиття культурних держав з советським варварством.

УКРАЇНА Й ІНШІ ПОНЕВОЛЕНІ НАЦІЇ СССР

Число цих націй збільшилось на три. Маю тув на увазі Латвію, Литву і Естонію, які, поза незначними рештками їх національного населення по інших державах, дісталися в цілім їх обсязі під московське панування. Населення інших двох нових советських республик, Молдавської і Фінсько-Карельської, творить лише частини румунської і фінської нації, і має таким чином своїх леґальних заступниць перед світом в цих державах. Оскільбиб вони розпочали і провадили протимосковську акцію в обороні фінсько-карельського та румунського населення в межах СССР, українці поза межами СССР булиб розуміється все готові радо з ними співпрацювати. Але при сучаснім політичнім становищі в Европі така співпраця великих виглядів на успіх не має. Цілком інакше мається справа з трьома балтійськими державами.

Окупація їх Московщиною витворює автоматично умовини співпраці їх еміґрації з українськими політичними силами поза межами СССР. Це відноситься перед усім до литовської еміґрації з огляду на те, що поміж українцями та литовцями існували все дуже приязні і тісні відносини вже від початку світової війни, коли розпочалась спільна збройна боротьба проти Московщини. Будучи щасливішими від України і спромігшись вдержати свою державну самостійність, литовці підтримували український самостійницький рух не лише проти Московщини, а й проти Польщі. Одною з поважних передумов українсько-литовської співчинности проти Московщини є те, що литовці мають свою досить численну і добре зорґанізовану еміґрацію в Північній Америці. Чим скорше буде зорґанізоване та пристосуване донових політичних умов в Европі українсько - литовське співробітництво, тим більше можна буде зробити для визволення обох націй з московського ярма.

Деякі відомости европейської преси свідчать про те, що політична бортьба литовців та інших двох прибалтійських націй проти Московщини вже розпочалась. Майже ціла їх дипльоматія відмовилась визнати владу Москви і знайшла співчуття й політичне підтримання в деяких европейських державах, а перед усім, як відомо, в Злучених Державах Північної Америки. До скінчення війни московський уряд не має розуміється ніяких виглядів добути інтернаціональне визнання анексії балтійськтих держав, а протягом війни та при заключенні миру може ще ріжне статися.

З правного боку анексія балтійських держав від анексії України властиво нічим не ріжниться, отже справа їх актуалізує й справу незалежности України. Хто вимагатиме в Европі чи Америці визволення балтійських держав і не визнаватиме московської влади над ними, той мусить льоґічно зняти теж саме становище й супроти України. бо те, що Україну окуповано раніше, по кількох роках її самостійного існування, а балтійські держави тепер, з погляду міжнародного права не повинно мати ніякої ріжниці.

Коли справа балтійських держав може скріпити українську акцію з правно-політичного погляду, то боротьба української нації проти Московщини зміцнює фактичну основу нової визвольної боротьби балтійських націй, бо відокремити наново ці держави від Московщини буде можна розуміється не якимись дипльоматичними заходами, а лише шляхом цілкновитого розбиття московської вязниці народів, на її національні складові частини. З цього погляду збільшилаб політична співпраця України та балтійських держав на міжнароднім полі значіння провідної ролі української нації в боротьбі всіх поневолених націй СССР проти Московщини. Співпраця України з цими державами може бути дуже доброю нагодою для відновлення і перегляду цеї її ролі.

Не маю тут ні в якім разі на увазі відновлення чинности так знаного прометеївського руху. Його було затроено і скомпромітовано співпрацею з Польщею, уряд якої деморалізував учасників цього руху, підтримуючи його про людське око формально, але не даючи в дійсности фактично робити щось проти Московщини. Роля цього руху в його колишній формі кінчилась безповоротно разом з кінцем самої Польщі, але й поза ним, а в деякій мірі і проти нього існувало вже перед війною фактичне співробітництво поміж українцями та представниками інших поневолених націй на міжнароднім полі спрямоване проти Москви. Воно опиралося справді в значній мірі на українських землях поза межами СССР, але воно може мати й деякі інші основи. Чим більше чужонаціональних земель скупчується під московською владою, тим ширшою робиться основа протимосковської акції поза межами СССР.

Не зважаючи на те, що Польща компромітувала прометеївський рух, як переслідуванням українців та інших чужих народів в своїх межах, так і своєю більш ніж непевною політикою супроти московського уряду, мали спільні політичні виступи представників поневолених націй СССР в Европі без сумніву деяке значіння. Отже замісць колишнього прометеївського сполучення мусить повстати інша спільна політична орґанізація поневолених націй, і відповідальні українські кола, як представництво найбільшої з цих націй, повинні перебрати провід в утворенні цеї орґанізації.

Не роблячи нікому якогось закиду належиться зазначити, що справу співпраці українських національно-політичних кол з еміґраціями інших советських націй на жаль по вибусі війни занедбано, а це робить поважну шкоду як українцям так і іншим. Така співпраця не лише становилаб на реальний ґрунт питання самостійности навіть малих советських народів, а й поважно актуалізувалаб саму українську справу, зокрема це відноситься до співробітництва поміж українцями та кавказькими народами з огляду на ролю нафти в сучасній війні та можність поширення воєнних операцій на близький схід.

Орґанізоване получення українських визвольних змагань з такимиж змаганнями інших поневолених націй СССР булоб і незалежною відповіддю всім тим противникам визволення України, які намагаються представити українську справу як „німецьку інтриґу" та плетуть про небезпеку окупації України Німеччиною. Про справу такого величезного територіяльного обсягу, як відокремлення всіх чужонаціональних земель від Московщини, смішно говорити, як про інтриґу якоїсь великодержави; і Україна, яка сама стоїть на чолі визвольних змагань інших націй, не може бути знаряддям якоїсь чужої політики.

Таке поставлення української справи булоб гідною відповіддю й на заходи та надії Московщини перетворити европейську війну в світову, бо коли справа незалежности самої України є перед усім европейською справою, то справа всіх поневолених націй СССР, що межують не лише з державами близького сходу, а й з Індією та Хінами і Японією, має безумовно світове значіння. Політичне та орґанізаційне получення визвольних змагань всіх поневолених націй СССР з Україною на чолі не лише поставилоб українську справу на ширшу основу та відкрило перед нею нові перспективи, а й моглоб принести для неї нові політичні сили та матеріяльні засоби.

Незначні результати осягнені перед війною прометеївською акцією можуть бути осторогою перед поповненням старих помилок, але не повинні знеохочувати нас чи успособлювати скептично відносно можности спільної чинности поневолених націй. Вона розвивалась би тепер в поважно змінених політичних умовинах і булаб перед усім вільною від деморалізуючих впливів польської бюрократії. Від старого моглиб лишитися досить розвинені традиції солідарности поневолених націй в боротьбі проти Московщини та деяка взаємна поінформованість про побут і стан кожної з них, що моглиб бути корисні при навязанні та розвиненні нової — спільної акції.

Хоч і є вона у вищій мірі пильна, булоб передчасно входити в її можливі деталі, поминаючи те, що завданням преси є лише загальне поставлення тої чи іншої справи на порядок денний національної чинности та засадниче її обговорення. Переведення її в життя, це завдання національно-політичних чинників, покликаних до цього. Можна лише нагадати ще, що коли Україні належиться провідна роля на сході поміж поневоленими націями СССР, то кожна проволока в здійсненні її тепер, завдалаб тяжку шкоду справі визволення самої України й інших поневолених націй СССР.

К. Волинський.

ЗА РЕФОРМУ НАВЧАННЯ

Щоб скріпити демократію, треба перевести реформу теперішньої системи американського шкільництва. Такі думки висловив проф. Ричард Ф. Ґрейді. Реформа в головних начерках, на підставі пропозиції проф. Ґрейді, малаб виглядати так: Науку у вселюдних школах („праймері скулс") требаб скоротити до 6 літ, а в гайскул та в каледж завести 3-літнє навчання.

На підставі теперішнього пляну студент не може покінчити свого фахового вишколення перед покінченням 26 року життя. Це якраз молодий вік, в котрому людина має найбільше енерґії й може принести найбільше користи для громадянства. Теперішні методи ннавчання виказують поверховність, а до того повторюють тісамі відомости. Учень нудиться, а при тім відкладає на пізніші літа приняти на себе відповідальність за свою долю, бо він лише учень. Крім цього відкладає з конечности заложення родинного огнища, а зорґанізування родинного життя цеж забороло демократії.

Проф. Ґрейді пропонує видачу лише одної дипльоми при кінці 12-літнього періоду науки. Плян навчання требаб скласти так, щоб учні вчились багато вільних предметів, як літератури, історії, дальше знання продукції на підставі знання фізики й інших природничих наук. На підставі науки економіки треба вчити їх практичних вказівок з купецького життя. Наука вільних предметів, на думку проф. Ґрейді, навчить студента ясно думати й зберегти демократичні традиції. Він теж буде міг видавати зрілий осуд про ріжнородні суспільні явища.

Одначе проф. Ґрейді пропонує продовжити день навчання на 6 або й 7 годин. Це зробилоб науку більш суцільною й приневолювалоб учня сконцентрувати свою увагу на саме знання. Ґрейді радить впровадити такі предмети в навчанні: Вимову, суспільні науки, економіку, історію, гігієну, мистецтво, математику, природничі науки, фільософію, і ручні роботи. Фахове пристосіблення до якогось звання розпочалосьби щойно після 12 років навчання. Професор звертає теж увагу на те, щоб побіч згаданих предметів дати студентам спромогу працювати фізично. У той спосіб вони заправлялисяб та булиб готові співпрацювати з промисловими підприємствами та розуміли робітниче питання. Робітничий рух потребує таксамо совісно підготовлених людей як і інші ділянки суспільного життя.

Над рефератом проф. Ґрейді вивязалася широка дискусія, яка виявила згідність приявних із виводами прелеґента. Головно знайшов одобрення проєкт фізичної праці для студентів, як дуже важний виховний чинник, щоб звести робітничий рух у властиве суспільне русло.

БОРОТЬБА В УКРАЇНІ ЗА ЗБІЖЖЯ

Як що року так і тепер, але в більшій мірі ніж звичайно, відбувається, особливо в Україні, боротьба між колхозами, які всіми способами затягають постачання збіжжя „державі", та московським урядом, що поспішає його з них витиснути. „Ізвєстія" з 21. VIII. пишуть: „На колхозних токах лежать десятки міліонів пудів збіжжя, але вивіз його до державних складів та елеваторів зорґанізовано зле. Замісць того, щоб використати зручно живе тягло, полишається в багатьох районах збіжжя самопливу. Курщина здала в минулім році до 15. VIII. 67% вимолоченого збіжжя, а в цім лише 25%. Величезні маси збіжжя лежать також і в Краснодарськім та Орджонікідзівськім краях та в областях Запоріжській, Миколаївській, Одеській, Полтавській та інших. В Запоріжжі минулого року було здано перед 15. VIII. 40% вимолоченого збіжжя, а в цім 28%, на Миколаївщині відносно, 28% і 18%, на Одесщині, 18% і 12%, на Полтавщині 23% і 11%. В багатьох місцевостях збіжжя постачається дуже вогким (більше важить) і засміченим. В багатьох районах устійнився злий звичай постачати гірші ґатунки збіжжя замісць кращих, замісць пшениці і жита — ячмінь і овес. Дуже затягається також зворот позичок державі та натуральна оплата збіжжям Машиново-Тракторних Стацій. Цим особливо відзначаються Краснодарський та Орджонікідзівський край.

Повідомляється й про інші способи боротьби та збіжжя, „Ізв." з 25. VIII. пишуть: „ЦК Комуністичної Партії України розглянув справу протидержавного поступування в Джулинськім районі Винницької области, де перший секретар районового комітету, Чугунов, зарядив управам колхозів видавати колхозникам збіжжя на рахунок відроблених днів праці без огляду на те, чи було постачено державі цілу призначену скількість збіжжя. За це його знято з роботи і віддано під суд..."

Не багато краще постачається й городину, хоч після нового „закону" постачання означеної скількости городини з кождого колхозного гектару є обовязковим. Після повідомлення „Ізв." було постачено торік до 15. VIII. 297,000 тон городини, а цього року 341,000. В Москві городини повно, „а в Горкім замісць належних 31,542 тон було постачено лише 1,464..."

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ І.

(34)

Але потіха на цьому не скінчилася й точилася далі. Розлютований до краю ротмістр убіг знову до коршми, підбіг до полковникового столу й почав вимахувати в нього перед очима кулаками й погано лаятись, вимагаючи вернути коней. Старий відразу зрозумів, у чому річ, і захотів іще повеселити товариство.

— Які коні? — спитав. — Ми не можемо дати тобі коней, бо в самих лише по одному.

— Моїх, наших, сто дияволів, коней! — репетував ротмистр, стукаючи кулаком по столі.

— Таж ви пішки прибули!

— Як то пішки?!... Що ти, старий дідьку, блазнів із нас робиш!

— От тобі й маєш! Я ще й винен... Хлопці, — звернувся полковник до тих, що в дверях, — хто бачив, як пан ротмістр приблудився сюди, — пішо чи кінно?

— Де пак кінно! Пішки причвалали, сам я бачив, — озвався один.

— І я!

— І я бачив!

— То яких же тобі, вражий сину, коней треба? — вдав розгніваного старий. — Найми в когось та й їдь під три вітри до свого польного!

— Наймати?! — кричав ротмістр. Де я їх найму?... Та й з якої речі?... А нашіж як?... Чи пішки маю вертатись?...

— Гершкову козу осідлай, а жовніри й пішки пошкандибають після хлопського штовхана!...

— Не дочекаєте! — гукнув до тих, що в дверях, ротмистр. — Сяду отут у коршмі й сидітиму доти, доки не вернете коней!

Він опустився на скамницю й, люто позираючи довкола, витяг із кишені люльку й цяцькованого кисета і став напихати тютюном.

Січовики зареготалися.

— От так би й давно! — сказав полковник, — а то чога нам сваритися? Гершку! а Гершку! Де він подівся?

Зза шинквасу почувся стогін і нерезбірне скигління.

— Та де він?... Гершку! панові ротмистрові дай добрий дзбан меду! Та доброго! Зараз мені!

Жид скочив на ноги:

— Я в тўж мить!

Лапаючи себе за поранену голову, він другою вхопив найбільшого дзбана й метнувся до льоху.

Запорожці вже повечеряли, а тепер сиділи, попихкуючи люлечки, балакали й сміялися, пригадуючи окремі подробиці невдалого увязнення Павлового. Згадували Канів, Кригу, польного...

— А що — як польний? — звернувся писар до ротмистра. — Вже видужав, чи ще лежить?

Ротмистр зиркнув на нього лютими очима й почав кресати вогню.

— Лежить, — буркнув нарешті, розпалюючи люльку. А розпаливши, промовив: — Побував би ти в таких ведмежих лапах, то мабуть би й дуба дав.

Павло спаленів і відвернувся.

— А дав би, що й казати! — згодився полковник, лукаво поглянувши на нього.

— В яких лапах? — перепитав писар і кількоро братчиків.

— Не знаєте? — здивувався лях. — Ну, то й не треба вам знати. Жиде! ти скоро там?...

— Несу, вже несу, — озвався, вбігаючи, Гершко, вхопив кубка, вибіг ізза шинквасу й поставив і дзбан і кубка перед ротмистром.

Полковник підвівся.

— Ну, дітки, розплачуйтесь та й на спочив час. Трохи прикорхнемо та й далі... Скільки тобі, Гершку?... За всіх, що оце зо мною... Та поклич ще отих жовнірчиків, що десь надворі. На ось і на них, а то десь голодні збіса, хоч і зїли запорозького штовхана... А з отим, що під столом спочиває, роби з паном ротмистром, що знаєш: очуняє — ваше щастя, а ні — костюзі по заслузі. Добраніч, пане ротмистре!

— А коніж як?! — спалахнув ротмистр.

— Якщо ви справді не пішки прийшли, то як будемо своїх сідлати, може й ваші знайдуться. Тим часом попоїжте та спочиньте й ви. До стрівання!...

Старий вийшов, а за ним, один за одним розплатившися з Гершком, почали виходити й братчики.

Ніч була темна, й тим ясніш сіяли зорі. Полковник задер голову, глянув на Воза, на Чумацький Шлях і позіхнув.

— Спати, дітки, спати!...

(Дальше буде).

Є три місцевости, що зовуться Торонто: одна в Австралії, друга в стейті Огайо, а третя в Савт Декота, крім міста Торонто в Канаді, Торонто в індіянській мові значить „збір хаток".

НА РІЖНІ ТЕМИ

У ТІНІ ВІЙНИ.

Згаґоди сьогорічного відкриття публичних шкіл у Ню Йорку заявив суперінтендент шкіл, що він ще не мав такого спокійного й в порядку переведеного відкриття шкільного року.

Тимчасом ґазетярі замітили певну незакриту нервовість. Директори шкіл вважали за потрібне говорити річи, яких давніше не згадували, наприклад заповідати, що школа буде вчити віри в демократичні ідеали. Багато курсів скасовано для ощадности. Учителям чужих мов заборонено виразно вести пропаганду.

Ґазетярі приписують такі річи війні. Америка вже не лише працює й торгує, але й діти виховує, в тіні війни.

НА ВІДПОВІДНІМ МІСЦІ.

У день відкриття нюйорських шкіл говорив президент міської шкільної ради, що родичі й діти Америки повинні бути вдячні за те, що на їх школу ніхто не кидає бомб.

Добре зробив цей адміністратор шкіл, що говорив це до родичів. Якби був сказав це дітям, що десь у світі бомби розбивають школи, діти ще готові були пожалувати, що їм щось таке не трапляється.

ВІДПОВІДНИЙ ЧАС.

Румуни почули оноді на своїм радіо заклик, у котрому їм радили:

„Не шукайте особистих і партійних користей, не дивіться в минуле мстивими очима. Закиньмо всі амбіції...“

Таке говорив їм Антонеску, диктатор Румунії.

Здається, що відповідний час для виголошення уступу про потребу закинути всякі амбіції був тоді, як Антонеску сидів у тюрмі.

НАСЛІДУВАННЯ.

На плоскому даху дому Товариства Допомоги Дітям у *Ню Йорку* влаштовано вдруге річне свято луплення кукурудзів.

Діти прибралися на то свято в відповідні строї, соломяні капелюхи, фармерські „оверолі“. Зробили собі конкурс у скорості.

Все це було очевидно лише наслідування справжнього луплення кукурудзи, як воно практикується на фармах. Не одно з дітей певно пожалувало, що воно не має нагоди брати участи в справжньому. Міське життя має свої вигоди, але воно позбавляє дитину не одної приємности.

ЗАЛИЦЯННЯ.

Доносить японський кореспондент „Ню Йорк Таймсу“, що Японія залицяється до совєтської Росії.

З огляду на совєтські залицяння до Японії не знати, чому з тих залицянь уже не склеєно якесь подружа.

ПРОТИ СПЕЦІЯЛЬНИХ ЗАКОНІВ.

Американський Адвокатський Союз виступив проти пляну ухвалювати спеціяльні закони, звернені проти одиниць.

Він мав видимо на думці плян ухвалити закон про депортацію Гарія Бриджеса, керманича юнії морських робітників. Адвокатська палата заявилася проти такого закону, не дивлячися на те, що Бриджеса мали би депортувати, як комуніста.

Правники станули на становищі, що як в Америці має бути свобода, то має бути для всіх.

НАЙ БУДЕ ВИСЛУХАНА Й ДРУГА СТОРОНА.

Союз товариства ім. Стюбена покликав до життя спеціяльний комітет для розкривання в Америці англійської пропаганди.

Стюбен — це німець, герой американської революції.

Якщо в Америці є англійська пропаганда, то певно зовсім на місці її розкривати.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СТИХІЙНА СИЛА.

В нас можна часто стрінути такі вислови, як „стихія“, „стихійність“, „стихійний рух“ тощо. Недавно тому я читав в одному українському журналі, що „стихійна сила“ українського народу вибоpe йому національну незалежність. З огляду на це, що подібні вислови можуть бути декому незрозумілі, позволю собі їх коротко пояснити.

Само слово „стихія“ походить із грецького слова „стойхеіон“ і означає „природа“ або дослівно „елемент“. Слова „стихія“ вживав грецький фільософ Емпедокль у своїй поемі про природу. Він учив, що світ складається з чотирьох первісних „елементів“, себто з вогню, води, землі і повітря. Розуміється, що наука вже давно відкинула таке наївне пояснення складових первнів нашої землі, але його наука вкорінилась так глибоко в народній і поетичній уяві, що його вислів стрічаємо навіть в українській мові в слові „стихія“. Римський поет Люкретій перетолкував грецьке слово „стойхеіон“ на „елемент“, про що читаємо в його творі „Де рерум натура“. Також Ціцеро писав в подібний спосіб про „елементи“ („ерго іллія інівія ет, ут е греко вертам, елемента дікунтур“). Німецький поет Шілер, хотяй був великим ученим і поетичним фільософом, то все цікавивсь подібними перестарілими поглядами на природу і написав прекрасний вірш „Пуншлід“, в якому говорить, що „Чотири елементи, звязані з собою ясклід, будують життя і творять цей світ“.

Німці мають глибоку науку про природу, стихійну силу людини, але не вірять, що природня, неосвічена людина є взагалі „людиною“. Після Ґетого, як він це пояснив у своїм творі „Фавст“, то лиш освічена, свідома, інтелігентна і вчена людина заслугує собі на назву „чоловіка“. Непросвічена людина є собі лиш звичайною, природньою, сліпою і неспрямованою силою.

Тому, як ми говоримо, що „стихійна“, себто елементарна або природня сила, вибоpe українському народові національну незалежність, то це зовсім мильний погляд. Природня вдача українського народу може заставляти його змагати до незалежности, але в самій природі такого свідомого політичного стремління нема. До цього треба завзятого, інтелігентного, зорганізованого, добре спрямованого і свідомого руху. Тому не покладаймось на „стихійну“, неозначену, природню силу, а на свою власну, інтелігентну, свідому, життєздатну і зорганізовану спосібність.

Емпедоклева „стихія“, себто чотири природні, сліпі „елементи“, як вогонь, вода, земля і повітря за нас боротись не будуть. Вони можуть нам дати засоби, але способи, як тими елементами, себто природньою силою послугуватись, мусимо самі придумати. А до цього треба знання, свідомости, організації і національного духа — патріотизму.

Д. Т. Лазар.

ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА. — Панна Марія Карлетон з Ст. Клер, Мишиґен, вибрана королевою брескинового свята в Мишиґені, вибралася до Білого Дому з кошиком бросквинь для президента Рузвелта.

НОВИЙ ЖУРНАЛ ЗАГАЛЬНОЇ РАДИ

Загальна Рада Американської Єдности (попередно ФЛІС) починає видавати новий журнал, англійською мовою, під назвою: „Камон Ґраунд“, присвячений справам того населення Америки, котре належить до шістьдесять ріжних національних, расових та релігійних груп. Редаґує його широко знаний журналіст і лектор — Луїс Адаміц. „Камон Ґраунд“ починає виходити як квартальник на сто сторін друку. Перше число, випущене з початком вересня, обнимає в собі між іншим статті, які писали: Раберт М. Гочинс, президент шікаґовського університету; Мері Елен Чейс; Джан Чіярді, син італійських іміґрантів; професор Артур М. Шлезинґер з Гарварду; Ван Вейк Брукс; Вилієм Рейлій; Майкл Де Капіт; Джордж М. Стіфенсон; Лела Кінел; Джордж С. Скайлер, Леон Сурмеліен, Вилієм Сухій; Марія Ситкін; Елан Кранстон та інші.

Проголошуючи випуск нового журналу, Рід Луїс, виконний директор Загальної Ради Американської Єдности, заявляє, що: „Камон Ґраунд“ це буде загальний журнал для загального читання. Одна з його головних цілей буде поширювати оцінку того, що кожна група дала Америці, піддавати духа зростові американської культури, котра буде вірно презентувати в собі всі елементи, з яких складається населення Америки. Журнал друкуватиме матеріяли кожної групи сучасного американського життя, взиваючи тутешніх передових писателів, старих і нових, щоби присилали свої дописи до поміщення“.

Дискутуючи напрямок та ціль нового журналу, Л. Адаміц, його редактор, наводить, що: „Ніколи дотепер не було так важно, щоби американці, без огляду на походження, були свідомі свого загального походження і своєї спільної будучности. Власне, що „Камон Ґраунд“ має за ціль спонукувати до такої свідомости. Там буде обговорюватись питання і можливості, котрі розвинулись з того, що за останніх сто років, прибуло сюди 38 міліонів іміґрантів з усіх сторін світу. На його сторінках будуть промовляти старі і нові американці, білі і чорні, протестанти, католики та жиди, ми всі — про наші загальні аспірації та проблеми. „Камон Ґраунд“ не буде неначе збірне місце де зможемо краще познайомитись з майже безмірними ріжницями наших товаришів-американців.

В теперішній час світової крізи, не вистарчає хоронити те, що маємо; мусимо йти вперед до демократії більшого розміру. Мусимо поновити американську думку, котра своїм сильним ударом на основну вартість і повагу кожної людини, може бути незломним товчком єдности. Кожний громадянин, без огляду на своє національне чи расове походження або релігію, мусить бути принятий як у практиці так і законно як рівний спільник американської суспільности“.

Важно для нас, українців, буде згадати, що вже в першім числі журналу „Камон Ґраунд“ є поміщена стаття про Тараса Шевченка (написана Ван Вейк Бруксом, автором „Ді Флаеринг оф Ню Енґланд“) як українського кріпака з девятнадцятого століття, „що з себе самого витиснув невільника“.

Проголошено, що річна передплата журналу „Камон Ґраунд“ виноситиме $2.00, а поодиноке число буде продаватись по 50 центів. Адреса журналу та сама, що Загальної Ради, а саме: 422 FOURTH AVE., NEW YORK CITY.

Між вояками в ровах поширений є пересуд, що шрапнель ніколи не влучає два рази в те саме місце. Тому, коли починається обстріл шрапнелями, вони спішать до ями, зробленої старим шрапнелем, або до тої, яку саме зробив шрапнель.

З ДНЯ

ДО ШКОЛИ, ШКОЛЯРІ!

В нинішний час, коли Америка подразнена подіями за границею і скупчує всі свої матеріяльні та моральні сили, щоб приготовитись до можливого нападу, і коли все, що чужинецьке викликує холод серед родовитих американців, а навіть лють серед певних елементів — заклйкати дітей йти до рідної школи в імя льояльности супроти краю їх батьків, може видаватись недоцільним.

Проте ми маємо моральне право, в інтересі самої молоді, вимагати від тутешніх молодих поколінь, щоб вони вивчували мову своїх батьків, переймались цінностями старої культури, та помагали братам у старім краю в їх стремлінню до сповнення національного ідеалу.

ЗНАННЯ МОВ.

Кожний культурний чоловік повинен знати не одну, а кілька мов. Чи добре почуватиметься тутешний уродженець, який набрався гладкої американської поведінки, надягнув чепурний американський стрій, коли він не вмітиме заговорити інакше, як по англійськи, а його батько заговорить кількома мовами?

Знання мов у старім краю було чимсь, чим кожний гордився. Старокраєві студенти залюбки вивчали кілька мов, дві-три славянські, німецьку, англійську, французьку, італійську. Крім того в школі їх вчили дві старі мови — латинську і ґрецьку.

Вивчаючи чужі мови вони пізнавали духа інших народів. Бо мова це засіб висказування своїх думок і вражінь. Кожна нація має свої окремі риси характеру, а далі окремі спостереження, окремі заключення. На них вона створила словні вирази, ідіоми, приповідки, перекази. Ледви, чи можна вивчити якусь одну мову не порівнюючи її з іншою.

ІНШІ КОРИСТИ.

Та ще є інші причини, які можуть навіть колись показатись дуже поплатними для тих, що вивчать українську мову. Скорше чи пізніше українська самостійна держава буде. Скорше чи пізніше Америка потребуватиме тисяч людей, які вміють по українськи. Потребуватиме їх американська преса, американські економічні підприємства, що захочуть торгувати з Україною. Потребуватиме їх американський уряд для дипломатичної служби. З другого боку українська держава з тих самих мотивів потребуватиме тисячі людей, які вміють не лиш українську, але й англійську мову. Хто підготується до цього ясклід, в слушний час використає нагоду.

Зрозуміло, що сама мова ще замало. Треба знати також історію, ґеоґрафію, літературу, загальну народню культуру, економічні багатства і т. п.

ПОШАНА ДО СТАРШОЇ ҐЕНЕРАЦІЇ.

Незаперечним фактом є, щоб лиш ті старокраєві родичі дочекались справжньої потіхи і пошани від своїх роджених тут дітей, які навчили їх рідної мови та пошани до старокраєвої культури. Стара іміграція є нічим іншим, тільки виявом старокраєвих обставин, культури. На її обличчі, в її рухах, в її поведінці, в її світовідчуванні відбивається старокраєве виховання, старокраєва культура. Для молодих поколінь, які цього не розуміють, все це часто видається смішним. Щойно коли діти обзнайомляться добре з цілим тлом, на якім виростали старокраєві типи, починають вони розуміти, що не все, що походить зо старого краю, є „фоні“. В речах, які сповидно видаються смішними нераз криються глибокий розум і краса.

ДО ВЕЧІРНИХ ШКІЛ.

Справжня краса не є крикклива. Щоб доглянути справжню красу, треба нераз добре в неї вглянутись. Справжня краса виростає і кристалізується поволі, ферментує немов смак старого вина. Пізнавши стару тонку культуру України, чи іншого старого краю, тутешній уродженець перестане сміятись зо своїх батьків й набере до родичів справжньої щирої поваги. Не пізнавши цеї культури тутешній уродженець, навіть коли полюбить своїх родичів, не матиме до них дійсної пошани. Він буде з гумором до них відноситись, буде деколи ломаною мовою говорити „дай Боже здоровля“, чи „дайте мамо пирогів“, але шанувати родичів не буде, бо не матиме за що.

Ось це є цілі для яких наша суспільність творить в Америці вечірні українські школи. Їх завданням перекинути духовний місток між світом старої генерації і світом тутешніх уроджеців.

Тому всі ті родичі, що мають дітей, без огляду на їх особисте становище і багатство, повинні користати з тих шкіл і свою молодь туди вписувати. Ці школи ведуться часто великим особистим зусиллям нечисельних патріотичних одиниць.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ПЕТРО ПРОКОПОВИЧ—ВЕЛИКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК

В липні 1940 р. минуло 165 років від народин відомого на ввесь світ великого українського пасічника Петра Прокоповича.

Народився він 12. линя 1775 року на Чернигівщині, в селі Митченках коло Батурина, колишньої столиці України. Походив зі священичої родини. Закінчивши київську Духовну Академію, був якийсь час військовим старшиною, алеж пізніше залишив військову службу й від 1798 р. почав пасічникувати. В ріжних місцевостях він мав до 10,000 пнів пасіки. В 1814 р. Прокопович винайшов перший рямковий вулик, вживав відгородки на матку (нині Ганемана), а 1828 р. вселі Пальчиках, недалеко Батурина, у свойому маєтку, оснував першу в Европі пасічничу школу, що протрималася до 50 років і випустила до 600 учнів. У цій школі вчилися учні з ріжних країв і порозносили новітню пасічничу науку по цілому Сході й Заході Европи. Від Прокоповича рахується відродження світового пасічництва.

Українські пасічники святкували 165-літній ювилей народин Прокоповича.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

День Української Жінки.

Зорганізоване жіноцтво в Союзі Українок під проводом своєї Філії, проявляє корисну діяльність. З початком серпня ц. р. відбувся знова День Української Жінки, на який членки поклали багато праці істарань.

День цей пройшов до певної міри з перешкодами, бо погода раз сміялась, раз плакала, а то й лютилась. Проте, не зважаючи на примхувату погоду, громадянство почало зїжджатись до парку около полудня. Усі збірались на площі біля плятформи, бо тут має початись мольбою День Української Жінки. Отці Степан Побуцький і д-р Тиханський відправили Молебень і сповнили свій благородний обовязок, промовивши до зібраних в релігійно патріотичному, дусі.

По полудні членки С..У, в числі трицять, походом увійшли на площу в супроводі української пластової орхестри. На переді невеличка струнка пані Українець, яка вивела їх — наче женців на лан — до ритмічних вправ. Але ось відкрито голосник і пані К. Хомяк починає привітну промову та взиває усе членство відспівати гимн СУА „Гей сестри вгору очі і духа піднесім". Відтак по співі зібране громадянство вітає оплесками головну організаторку СУА паню О. Штогрин, яка у своїй промові загріває жіноцтво до витревалости і тішиться, що Союз Українок Америки за пятнацять літ існування защіпив в серці української жінки свідомість і замилування до громадянської праці.

Та ось роздається приказуючий голос пані Українець, яка накликує свої пестрі женці до вправ. Починається несміла, тиха українська пісня із збентежених грудей женців: „Ми в луг підем всі з серпами, як станемо в ряд!" Женці вправно орудують серпами, начеб справді золоту пшеницю жали, а глядачі забувають, що вони в парку. Мимохіть кожен згадав свій рідний лан, далеко за морем, і усміхнувся в душі на цю згадку. Опісля женці зложили серпи, а натомісць замаяли в їх руках жовто-блакитні хусточки і задзвеніла тим разом уже відважніша пісня: „Гей там на горі Січ іе", яку хвилинами підхоплювали глядачі і приспівували до маршу.

Вправи відбулись дуже гарно. Квітисті хустки і спідниці, вишивані сорочки, зарожевілі лиця — робили дуже гарне враження. І тому глядачі щиро оплескували виконавців.

За той час на краю неба щораз темніло, вітер кудись спішився і гнав перед собою білий копіт з поблизьких цементових насипів.

Керівничка програми, пані Хомяк, читає привітну телеграму від пані Юстини Смарж з Бофало, а відтак заповідає гостя, який хвилево перебуває в Дітройт та бажає сказати кілька слів. Почулись оплески і на естраду вийшов п. М. Січинський. На жаль, присутні, хоч і раді були дещо почути від бесідника, споглядали на грізне чорне небо і оглядалися за своїми автомобілями, щоб там, на випадок дощу, чимскорше схоронитись.

На естраді почалась справжня боротьба. Вітер шарпає мікрофоном, крізь який насилу видираються незвязані слова бесідника, дивовижно викручені шаліючим вітругою. Дерева шумлять, паде обломане віття. Бесідник змушений кінчати, не сказавши нічого.

Глядачів остався тільки малий гурток, але завзята пані Ганиш, заступниця голови Філії СУ, схопила мікрофон і вспіла ще кількома порозриваними вітругою словами, закінчити святочну програму.

Мікрофон замовк, площа опустіла, огнені блискавки густо перетинали хмари. Вдарило кілька громів, а примхувата природа, наче дитина, сплакала кількома сльозами і на цім закінчила свою авантуру.

А за хвилину збиточне сонце гляділо тільки одним заплаканим оком на площу, по якій знова почали увиватись гості. Промовив знова голосник. Задзвеніли вилки-ложки, розніся запах смачних страв з української гостинниці і заграли троісті музики, на радість нашій молоді. Стало гамірно і весело. Біля голосника збирається щораз більше гостей. Тут ведеться пропаґанда за розпродаж тикетів. П. М. Кіцтик проголошує кандидатуру на сенатора адв. Івана Кузя, а присутні оплескують.

Аж ось наближається вечір і час оголошення, кому припав „сет" до спальні. Усі вижидають і пильно глядять на маленького хлопчика, який витягає щасливе число спершу на „Дайнет сет". Це щасливе число дістається пані Марії Андріїшин (Андерсен), яка — певна річ — дякує СУ за таку несподіванку.

За хвилину знова цей самий малий витягає друге щасливе число на „сет" до спальні, який тим разом дістає пан Станкевич, на радість своєї дружини.

Потім гості зачали розїжджатись домів, а членки, втомлені, питали одна другу: Ну, що думаете, як вийшло нинішне свято, як це все виглядало?

На це дам такий одвіт:

Працюйте дальше, дорогі сестри. З праці все є користь. Хочби не завжди дописали гроші, однак гроші не є — все. З такої праці буває часто більша користь — душевна. І тому люди, що шукають душевного вдоволення, все знайдуть його у праці.

День Української Жінки знову дописав і цього року. Ритмічні справи були цілковитою новістю і вельми збагатили програму. Жалко тільки, що буря не дала докінчити програми як слід.

Ах той дощ, той дощ!

Ю. М. Ш.

МОЛОДА ВТІКАЧКА. — Одно-річна Фіона Камерон Нерн, дочка машиніста англійського корабля „Камеронія", що її привезено до Америки на час війни.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР В МОСКВІ.

МОСКВА. — Лоренс А. Стейнгардт, американський амбасадор до Советів, прибув до Москви, обїхавши світ.

ЗНЕСЕНО ЦЛОВІ ГРАНИЦІ.

БЕРЛІН. — Знесено цлову границю між Німеччиною і чесько-моравським протекторатом.

ДОБРОДЖА В РУКАХ БОЛГАРІЇ.

СОФІЯ (Болгарія). — Цивільна управа полудневої Добруджі зачинає офіційно переходити в болгарські руки, згідно з румунсько-болгарською умовою.

З ДІЯЛЬНОСТИ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Створення Українського Комітету.

Дня 11 вересня ц. р. зійшлось до Републиканського Національного Комітету при 70 Е. 45 вул. в Ню Йорку коло 30 осіб, американців українського походження й створили там український републиканський комітет, що візьме активну участь в наступних президентських виборах. Їх приняв директор східнього відділу натуралізованих громадян, п. Яров, а також директор цілого чужинецького департаменту п. А. Долес.

Приявні українці входили в ближчі розмови з представниками републиканського комітету, та розказували їм про настрої, які панують серед американців українського роду, про їх обурення, що певна частина американської преси старається представити їх як „фашистів" та „націстів". Американці українського роду є в засаді проти війни Америки в Европі, хоч є за цілковите зброєння цього краю. Також вони є проти всадовлення якої небудь адміністрації впродовж задовгого часу, бо це скріпляює диктаторські стремління. Вкінці вони є за такий суспільно-економічний устрій, в якім зникнулоб безробіття, а кожний працьовитий чоловік дістав нагоду належного заробітку.

Після балачок наступила спільна фотографія української групи. А на кінець відбулись короткі збори, підчас яких вибрано уряд українського комітету. До уряду ввійшли: Д. Галичин, голова; адв. А. Дячук, головний секретар; пані М. Андрейко, переписна секретарка.

„КОРОЛЕВА МАТИ".

БУКАРЕШТ. — Так називають тепер в Румунії королеву Олену, що є матірю теперішнього короля Михайла. Як відомо, вона розвелася з бувшим королем Каролем, а тепер вернула назад до Румунії й житиме разом з сином.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 15. вересня, 1940. р. померла по довгій слабости членица 151. від. У. Н. Союзу в Алентавн, Па.,

МАРІЯ КРАЙНИК

Покійна родилася 1894. року в селі Велике Поле, пов. Сянік, Галичина. Вступила до У. Н. Союзу 1914. року, прожила 46 літ, була самотна.

Похорон відбудеться в вівторок, 17. вересня, з дому жалоби сестри Юлії Бончак, 384 Gordon St., в 9. год. рано

151. відділ постановив узяти загальну участь у похороні.

Нехай земля буде їй пером!

Анна Пипюк, секр.

ПОБИЛА АДВОКАТКУ НА СМЕРТЬ.

ГЕЙСИНГС, ОН ГОДСОН, (Ню Йорк). — Стейтова поліція каже, що 44-літня Мері Джовнс побила дубовим стільцем на смерть 45-літню нюйорську адвокатку Л. Вашингтон. Поліція догадується, що мотивом злочину була сварка за гроші. Обі жінки були незамужні й багаті. Обвинувачена відмовляла всяких зізнань і поводилася так, що поліція її вислала до психіятричного розгляду.

ТАРЗАН, ч. 105. Різня починається.

WORKING HURRIEDLY, TARZAN FREED HIMSELF AND HIS COMPANIONS.

Працюючи з поспіхом, Тарзан звільнив остаточно себе й своїх товаришів.

"GO TO YOUR VILLAGE," HE TOLD KEYDO. "BRING WARRIORS! I'LL BE WITH THE ELEPHANTS. HURRY!"

„Йди в село й приведи сюди войовників" — сказав він до Кейда. „У міжчасі я буду коло слонів. Женй!"

THEN THE APE-MAN TOOK TO THE TREES, SPEEDING TOWARD THE ELEPHANT-CRIES OF PAIN AND PANIC.

Потім малпо-чоловік кинувся на дерева й швидко гнав вершками до слонів. Там почув він крики розпуки й болю.

MEANWHILE HAWQUO AND THE JUNGLE PIRATES WERE HURLING THEMSELVES RUTHLESSLY AGAINST THE POOR BEASTS.

Ще заки Тарзан сюди прибув, Говко й пірати з джунглів кидалися немилосерно на бідні звірята.